

**ЕКСПРЕСИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АВТОРСЬКИХ
АНТРОПОЕТОНІМІВ У ЦИКЛІ ПОВІСТЕЙ
«THE CHRONICLES OF NARNIA» К. С. ЛЬЮІСА**

Статтю присвячено дослідженню експресивних можливостей найбільш яскравих авторських антропоетонімів у фентезійному циклі К. С. Льюїса «The Chronicles of Narnia». Проаналізовано їх структурно-семантичні риси та стилістичне забарвлення, розкрито співвідношення між персонажем і його антропоетонімним іменуванням.

Ключові слова: антропоетонім, ідіостиль, авторські новоутворення, пропріальна лексика.

Наукове опрацювання особливостей онімотворчості окремих письменників є доволі динамічним у сучасній українській лінгвістиці. Зростання зацікавлення до авторської пропріальної лексики пояснюється тим, що вибір онімів, їх використання та внутрішня форма стають характеризуючими, навіть стрижневими елементами творчості письменника, будь-які іменні новації можна вважати яскравою ознакою його ідіостилу. Структура власної назви, її варіативність і характер дають підстави говорити про індивідуальний онімний стиль автора та особливості його онімної творчості. Саме власні назви є вагомим елементом авторських стилістичних засобів, що дають змогу об'єктивно оцінити авторське бачення тексту, персонажів, дійсності, його мовну картину світу та ідейно-смісловий рівень твору.

Сучасні розвідки у вказаному напрямі представлені цікавими працями таких вітчизняних лінгвістів, як М. Р. Мельник з її дослідженням ономотворчості Ліни Костенко [3], І. І. Ільченко [2], О. Д. Петренко [4], Е. Боєвої [1], предметом розгляду яких стали пропріальні одиниці як елементи авторського ідіолекту та ідіостилу. Однак, серед численних онімних одиниць на рівні художнього твору чи не найбільш промовистими є власне авторські новоутворення, що, цілком очевидно, заслуговують на глибокий аналіз і тлумачення, проте ця лінгвістична проблема безпідставно опинилася на периферії наукових досліджень. Саме недостатнє вивчення виражальних можливостей авторських онімних новоутворень і зумовлює актуальність нашого дослідження. Об'єктом аналізу було обрано антропоетоніми відомого британського письменника К. С. Льюїса з циклу творів «Хроніки Нарнії». Метою нашої розвідки є розгляд функціональних, структурних, експресивних і стилістичних особливостей авторських власних назв цього класу.

Група антропоетонімів широко представлена у фентезійному циклі повістей К. С. Льюїса. Пропріальні одиниці є вагомим елементом авторських стилістичних засобів, усі власні назви майстерно вплетені в сюжетну канву творів, їх конотативний потенціал увиразнює іменовані ними художні образи, а всі семантичні нюанси цих назв влучно характеризують персонажів впродовж розгортання сюжету.

Варто зауважити, що ономастичний простір циклу «The Chronicles of Narnia» спирається на оніми узвичаєного типу, однак письменник не обмежується реальною

онімією, він власноруч витворює потрібні йому власні назви, виділяє їм певні завдання у створенні образів і через них посилює вагомість всіх персонажів у творі. К. С. Льюїс ретельно добирає іменування для кожного з них, виважує кожну надану їм характеристику, ілюструючи тим самим свою уяву, спостережливість, культурний багаж та широту кола власних інтересів.

Основу авторських новоутворень антропоетонімного типу матеріалу нашого дослідження складають okazіональні багатокomпонентні найменування, що можна представити декількома моделями: *name+surname*, *title+name*, *title+name+distinctive characteristic*. Звична для читачів модель *name+surname* використовується для іменування персонажів реального світу з додатковою експресивною інформацією у другому компоненті. Два інші структурні типи автор застосовує, обираючи імена також для людей, але вже представників уявного, неземного світу-країни Нарнії з власними володарями та відважними героями.

Одним з-поміж часто вживаних антропоетонімів, утворених за першою моделлю, є **Eustace Scrubb**, який К. С. Льюїс обирає для одного з основних персонажів повістей. Уже з перших сторінок «The Voyage of the Dawn Treader» письменник дає зрозуміти, що за людина цей Eustace: *There was a boy called Eustace Clarence Scrubb, and he almost deserved it* [5, с. 425], оскільки дане ім'я має значення «непомітна особа» та «впиватись в чийсь тіло». Автор ніби ненавмисно, але насправді, цілеспрямовано, зазначає про це на початку твору, тим самим, формуючи у читача далеко не безпідставне відчуття антипатії до цієї особи. Розбещений, нахабний хлопчина, який увесь час усім незадоволений, вередує та намагається нашкодити іншим, недарма в ході розгортання подій отримує прізвисько **Sulky**: *Tacks, bring out Sulky. Thus Eustace was produced, and sulky he certainly looked* [5, с. 452], від англ. *sulk* – to be silent or bad-tempered because one is annoyed or upset [7, с. 1196]. Не дивлячись на те, що наприкінці повісті цей персонаж переглядає свою поведінку та власні цінності, автор не наділяє його в подальшому більш позитивними іменуваннями.

За подібною моделлю утворено й двокомпонентний поетонім **Digory Kirk**. Можна припустити, що прототипом для даної номінації та даного образу слугує викладач К.С.Льюїса Керкпатрік, оскільки існують відомості, що така особа справді існувала, її курс письменник прослухав, та й форма прізвища *kirk* не є вельми характерною для англійських іменувань, що свідчить про власне авторське новоутворення. Контекстне вживання антропоетоніма Digory з даної моделі часто вказує на ще маленького хлопчика, якого манять пригоди та переповнює цікавість до всього таємничого: «*I suppose we ought to have a look at it then*», – *said Digory* [5, с. 13], «*Shall we go and try it now?*» – *said Digory* [5, с. 14], ...*for Digory was the sort of person who wants to know everything* [5, с. 29]. Однак, вже в більш пізніх повістях персонаж дорослішає, перед нами постає мудрий професор з величезним багажем знань та досвіду, відтак змінюються як ономастична модель, так і конотативна сема. Жодного разу ми вже не спостерігали іменної номінації, автор замінює її на більш промовисті форми **Professor Kirke** та **Professor**. Внутрішньохарактеристичний потенціал даних пропріальних одиниць підсилюється Льюїсом і на рівні ідентифікаторів, що наділяють персонаж позитивними рисами: ...*and when he grew up he became the famous Professor Kirke* [5, с. 29], *And the Professor, who was a very remarkable man, didn't tell*

them not to be silly or not to tell lies, but believed the whole story [5, с. 196].

Схожий принцип іменотворення письменник використовує і для імен **Lord Argoz, Lord Mavramorn, Lord Bern**, що підпадають під модель *title+name* та дають нам соціальну характеристику персонажів. Проте основною особливістю цих іменувань є завуальована конотативна інформація, яка міститься у другому компоненті поетонімів. Так, ім'я **Bern** походить від *berne/beorn*, що значить «воїн», «герой» [6], вміло підібране автором на позначення одного з відважних визволителів Нарнії від деспотичного короля Міраза: «*Steer straight down this channel, captain*», – *said Bern, «and then round to Avra where my own estates are. But first run up the King's banner, hang out all the shields, and send as many men to the fighting top as you can* [5, с. 445]. Інформаційно-характеризуючу функцію вбачаємо і в імені **Mavramorn**: від лат. *Maurus* «inhabitant of Mauritania» та грец. *Mauros* – «black» [6], що містить вказівку на походження та прикмети носія цього іменування. Що стосується імені **Argoz**, то воно актуалізує контекстуальне значення, відповідає лейтмотиву повісті і належить одному з лордів-мореходів (*argoz – swift, a ship sailing on an adventurous voyage* [8, с. 154]). Як бачимо, зазначені авторські оказіональні антропоетоніми стають своєрідним способом індивідуалізації персонажів.

Структурна модель *title+name+distinctive characteristic* не є широко представленою в досліджуваних творах, однак зустрічаються поодинокі випадки використання назв, на зразок, **Queen Susan the Gentle, King Edmund the Just, King Nain of Archenland** і т.п. Авторські антропоетоніми такого типу відіграють важливу роль на ідейному та образотворчому рівнях творів, оскільки реципієнт отримує напрочуд виразу одиницю, що допомагає дешифрувати авторський образ: *Edmund was a graver and quieter man than Peter, and great in council and judgement. He was called King Edmund the Just* [5, с. 194]

Варто звернути увагу й на чоловічі імена **Sopespian, Caspian, Revilian та Octesian**, структурною особливістю яких є використання суфікса *-ian*, що є своєрідним маркером авторських поетонімних новоутворень Льюїса. Можемо припустити, що автор звертається до такого типу іменотворення з метою надання додаткових відомостей про місце проживання, належність до певного етносу, роду, оскільки саме суфікс *-ian* (*from, related to, or like*) є типовим в англійській мові при творенні назв представників національностей, етнічних груп та вказівки на приналежність до них.

У випадку з іменами **Ilsombreh, Ardeeb, Kidrash, Arsheesh, Lasaraleen, Ahoшта, Rishti**, можна з впевненістю говорити про застосування функції ілюзії, позаяк вони дають відчуття чогось східного, арабського, фонетично відтворюючи особливості імен, притаманних мовам цих країв. Підтвердження цьому знаходимо у додаткових ідентифікуючих елементах у тексті: *His face was dark... because all the people of Calormen are like that* [5, с. 206], *And they do say that Calormen is hundreds and thousands of miles away, right at the world's end, across a great sea of sand* [5, с. 284]. Автор тим самим підтримує ілюзію реальності вигаданої країни та надає важливі для розуміння твору читачем відомості про певний образ та його спосіб життя.

Проведене дослідження засвідчує стилістично-виражальні можливості авторських антропоетонімів, при їх розгляді повсякчас відчувається майстерність і глибинність Льюїса-філолога та Льюїса-літератора. Антропоетонастичне забез-

печення цього циклу вражає своїм розмаїттям та поетичністю, чарує яскравими прикладами авторського новаторства та змістовою вагомістю.

Література

1. Боева Е. В. Онімний простір у художньому світовідтворенні Григорія Сковороди / Е. В. Боева // Записки з ономастики. – Одеса : Астропринт, 2008. – Вип. 11. – С. 72–81.
2. Лыченко И. И. Ономастичность как складник ідіостилью П. Загребельного (за романом «Диво») / И. И. Лыченко // Вісник Запорізького національного університету. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2010. – № 2. – С. 117–122.
3. Мельник М. Р. Ономастика творів Ліни Костенко : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук / М. Р. Мельник. – Одеса, 1999. – 18 с.
4. Петренко О. Д. Ономастика дитячих творів Роалда Дала : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук / О. Д. Петренко. – Одеса, 2006. – 17 с.
5. Lewis C. S. *The Chronicles of Narnia* / Lewis C. S. – London : Harper Collins Publishers, 2010. – 768 p.
6. Online Etymology Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.etymonline.com>.
7. Oxford Advanced Learners Dictionary. – Oxford : OUP, 200. – 1430 p.
8. Sammon M. C. *A Guide Through Narnia* / Sammon M. C. – Wheaton : Harold Shaw Publishers, 1979. – 164 p.

Ivanenko Y. V. Expressive potential of the author's anthroponyms in the series «The Chronicles of Narnia» by C. S. Lewis

The article in question investigates the expressiveness of the author's anthroponyms in the fantasy series «The Chronicles of Narnia» by C. S. Lewis. Their structural and semantic peculiarities and stylistic colouring were analysed and great attention has been paid to the correlation between character and its anthroponymic naming.

Key words: anthroponym, individual style, authors' neologisms, proper lexis.

Иваненко Ю. В. Экспрессивный потенциал авторских антропонимов в цикле повестей «The Chronicles of Narnia» К. С. Льюиса

Статья посвящена исследованию выразительных возможностей наиболее ярких авторских антропонимов в фэнтезийном цикле К. С. Льюиса «The Chronicles of Narnia». Проанализированы их структурно-семантические особенности и стилистическая окраска, раскрыто соотношение персонажа и его антропонимического именованя.

Ключевые слова: антропоним, идиостиль, авторские новообразования, проприальная лексика.